ЛИТОВСКІЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

№ 19.

KURYER LITEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница. 5-го Марта — 1837 — *Wilno. Piątek. 5-go Marca.*

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 26-го Февраля.

Высочайшимъ Приказомъ отъ 19-го Февраля, состоящій по особымъ порученіямъ при Виленскомъ Военномъ Губернаторѣ, Гродненскомъ, Минскомъ и Бѣлостокскомъ Генералъ-Губернаторѣ, Генералъ-Адъютантѣ Князѣ Долгоруковѣ 1-мъ, Лейбъ-Гвардіи Волынскаго полка Поручикъ *Серебряковъ*, произведенъ въ Штабсъ-Капитаны, съ оставленіемъ при прежней должности.

— Высочайшимъ Приказомъ сегожъ числа, Виленскій Полицмейстеръ, состоящій по Кавалеріи Ротмистръ *Мезневъ*, назначенъ Исправляющимъ должность Военнаго Начальника Ошмянскаго и Завилейскаго уѣздовъ, на мѣсто состоящаго по Кавалеріи Подполковника Кастелянова.

— Высочайшимъ Приказомъ 22-го Февраля, состоящій по особымъ порученіямъ при Виленскомъ Военномъ Губернаторѣ, Гродненскомъ, Минскомъ и Бѣлостокскомъ Генералъ-Губернаторѣ, Генералъ-Адъютантѣ Князѣ Долгоруковѣ 1-мъ, Лейбъ-Гвардіи Волынскаго полка Штабсъ-Капитанъ *Серебряковъ*, назначенъ Полицмейстеромъ въ г. Вильно, съ состояніемъ по Арміи, Маіоромъ. (*Р. И.*)

— Лейбъ-Гвардіи Драгунскаго полка Полковникъ *Сабуровъ 2-й*, назначенъ Командиромъ Елисаветградскаго Гусарскаго полка.

— Предсѣдателю Волынской Палаты Уголовнаго Суда, Статскому Совѣтнику *Щастному* повелѣно быть Предсѣдателемъ такой же Палаты въ Гродненской губерніи, Предсѣдателя же сей Палаты, Коллежскаго Совѣтника *Карпиловича* перевести на мѣсто *Щастнаго* въ Волынскую губернію.

— Таврическій Гражданскій Губернаторъ, Тайный Совѣтникъ *Казначеевъ* Всемилостивѣйше уволенъ отъ службы. (*А. В.*)

— Его Императорское Величество, по всеподданнѣйшему представленію Господина Министра Юстиціи, обще съ Г. Генералъ-Губернаторомъ Графомъ Гурьевымъ, о мѣрахъ къ скорѣйшему окончанію повѣрки дѣйствій Дворянскихъ Депутатскихъ Собраній во ввѣренныхъ управленію его Графа Гурьева губерніяхъ, въ 18 день Декабря 1836 года, Высочайше повелѣть изволилъ: 1-е, опредѣлить въ Коммиссіи: Кіевскую, Подольскую и Волынскую по одному Члену отъ Короны изъ чиновниковъ Министерства Юстиціи и Переводчику, съ производствомъ жалованья изъ Дворянскихъ суммъ: первымъ по 1,500 рублей, а послѣднимъ по 800 рублей ассигнаціями въ годъ, присвоивъ Членамъ отъ Короны, по сравненію съ Совѣтниками Палатъ VI, а Переводчикамъ въ сравненіи съ Повытчиками или Столоначальниками Палатъ X классъ и включивъ должность Члена во 2-ю степень 3-го разряда, а Переводчика въ 9-й разрядъ росписанія пенсіонныхъ окладовъ; 2-е, Коммиссіямъ вмѣнить въ обязанность, предоставляя Герольдіи по истеченіи каждаго года установленныя Высочайше утвержденнымъ 20 Апрѣля 1834 года мнѣніемъ Государственнаго Совѣта донесеніямъ, независимо отъ того доставлять ежемѣсячно о дѣй-

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg, dnia 26-go Lutego.

Przez Naywyższy Rozkaz Dzienny pod dniem 19 Lutego, zostający do szczególnych poleceń przy Wileńskim Wojennym Gubernatorze, Grodzieńskim, Mińskim i Białostockim Jenerał-Gubernatorze, Jenerał-Adjutancie Xięciu Dołhorukowie 1-m, Porucznik Gwardyi Półku Wołyńskiego *Serebriakow*, podniesiony do Rangi Sztabs-Kapitana, z pozostaniem na dotychczasowym obowiązku.

— Przez Naywyższy Rozkaz Dzienny tegoż dnia, Wileń ki Policmeyster, liczący się w Kawaleryi Rotmistrz *Mezniew*, naznaczony sprawującym obowiązek Woyskowego Naczelnika Powiatow Oszmiańskiego i Zawileyskiego, na mieysce liczącego się w Kawaleryi Podpółkownika Kastelanowa.

— Przez Naywyższy Rozkaz Dzienny, 22-go Lutego, zostający do szczególnych poleceń przy Wileńskim Wojennym Gubernatorze, Grodzieńskim, Mińskim i Białostockim Jenerał-Gubernatorze, Jenerał-Adjutancie Xięciu Dołhorukowie 1-m, Wołyńskiego Półku Gwardyi Sztabs-Kapitan *Serebriakow*, naznaczony Policmeystrem w M. Wilnie, z liczeniem się w Armii w randze Majora. (*R. I.*)

— Gwardyi półku Dragonów Półkownik *Saburow 2-gi*, naznaczony Dowódzcą Elisawetgradzkiego półku Huzarów.

— Prezydentowi Wołyńskiey Izby Kryminalnego Sądu, Radzcy Stanu *Szczastnemu* rozkazano bydź Prezydentem takieyże Izby Gubernii Grodzieńskiey, a Prezydenta tey Izby, Radzcę Kollegialnego *Karpiłowicza* przenieść na mieysce *Szczastnego* do Gubernii Wołyńskiey.

— Taurycki Cywilny Gubernator, Radzca Tayny *Kaznaczejew* Nayłaskawiey uwolniony ze służby.

— Jego Cesarska Mość, po nayuniżeńszém przedstawieniu Pana Ministra Sprawiedliwości, łącznie z P. Jenerał-Gubernatorem Hrabią *Gurjewem*, o śrzodkach do prędszego ukończenia rewizyi działań Dworzańskich Deputacyynych Zgromadzeń w powierzonych zarządowi Hrabiego *Gurjewa* Guberniach, dnia 18 Grudnia 1836 roku, Naywyżey rozkazać raczył: 1) Naznaczyć do Kommissyy: Kijowskiey, Podolskiey i Wołyńskiey po jednym Członku od Korony z Urzędników Ministeryum Sprawiedliwości i Translatorze, z wydawaniem płacy z summ Dworzańskich: pierwszym po 1,500 rubli, a ostatnim po 800 rubli assygnacyami na rok, przyswoiwszy Członkom od Korony, po zrównaniu z Radzcami Izb, VI, a Translatorom zarówno z Powytczykami czyli Stołonaczelnikami Izb, X klassę, i umieścić obowiązek Członka w 2-m stopniu 3-go rzędu, a Translatora w 9-m rzędzie rozpisania wyznaczeń pensyi; 2) Kommissyom przepisać za obowiązek, przedstawiając do Heroldyi po upływie każdego roku ustanowione przez Naywyżey utwierdzoną 20 Kwietnia 1834 roku Opinią Rady Państwa doniesienia, niezależnie od tych posyłać co miesiąc o swych działaniach sprawozdania do Naczelników Guberniy i Jenerał Gubernatora. 3) Cywilni Gubernatorowie, lub Jenerał-Gubernator, po otrzymaniu tych spra-

ствіяхъ своихъ отчеты Начальникамъ губерній и Генералъ-Губернатору; 3-е, Гражданскимъ Губернаторамъ, или Генералъ-Губернатору, по полученіи таковыхъ отчетовъ, входить въ разсмотрѣніе всѣхъ подробностей и случаевъ, кои препятствуютъ скорому и правильному дѣйствію Коммиссій, для отвращенія оныхъ присвоенною имъ властію на основаніи общихъ учрежденій; по такимъ же предметамъ, которые, превышая власть ихъ, требовать будутъ содѣйствія Высшаго Правительства, сноситься съ Министерствомъ Юстиціи, для предложенія Герольдіи или Правительствующему Сенату; и 4-е, для полнаго успѣха въ ревизіи, предоставить Гражданскимъ Губернаторамъ и Генералъ-Губернатору требовать отъ Дворянскихъ Депутатскихъ Собраній ежемѣсячную отчетность объ успѣхѣ исполненія ими требованій ревизіонныхъ Коммиссій, съ объясненіемъ причинъ, по коимъ произошла медленность. (Опуб. Правитель. Сенатомъ Января 30 дня 1837 года.)

— Правительствующій Сенатъ слушали предложеніе Господина Министра Юстиціи, Тайнаго Совѣтника и Кавалера Дмитрія Васильевича Дашкова, что Г. Оберъ-Прокуроръ Святѣйшаго Синода сообщилъ ему, что по всеподданнѣйшему его докладу, Его Императорскому Величеству благоугодно было, въ слѣдствіе передачи дѣлъ Греко-Унитскаго исповѣданія въ вѣденіе Оберъ-Прокурора Святѣйшаго Синода, въ 17 день минувшаго Января изъявить Высочайшее соизволеніе на учрежденіе при немъ Отдѣленія Духовныхъ Дѣлъ Греко-Унитскаго исповѣданія, при томъ препроводилъ къ нему въ спискѣ и Высочайше утвержденный того жъ числа штатъ онаго Отдѣленія, присовокупляя, что сумма на содержаніе сего Отдѣленія отнесена на счетъ Государственнаго Казначейства. (Опуб. Правитель. Сенатомъ Февраля 10 дня 1837 года.)

— Государь Императоръ, по всеподданнѣйшему представленію Г. Главноуправляющаго, Путями Сообщенія и Публичными Зданіями, Высочайше повелѣть соизволилъ: право на деньщиковъ присвоить токмо однимъ Оберъ-Офицерамъ Корпуса Инженеровъ и Строительнаго отряда путей сообщенія, полагая каждому по одному деньщику. (Опуб. Правител. Сенатомъ Февраля 16 дня 1837 года. (*С. В.*)

wozdań, ma czynić rozpatrzenie wszystkich szczegółów i zdarzeń, które są na przeszkodzie do prędkiego i prawidłowego działania Kommissyy, dla ich uprzątnienia władzą im udzieloną na zasadzie ogólnych urządzeń; w takich zaś przedmiotach, które przewyższając ich władzę, będą potrzebowały pomocy Wyższego Rządu,—kommunikować się z MinisteryumSprawiedliwości, dla przełożenia Heroldyi albo Rządzącemu Senatowi i 4) Dla należytego postępu rewizyi, dozwolić Cywilnym Gubernatorom i Jenerał-Gubernatorowi potrzebować od Dworzańskich Deputacyynych Zgromadzeń co miesiąc wiadomości o postępie wypełnienia przez nich żądań rewizyynych Kommissyy, z wyrażaniem przyczyn, dla których zaszła zwłoka. (*Ogł. p. Rz. S. 30 Stycz. 1837 r.*)

— Rządzący Senat słuchali przełożenia P. Ministra Sprawiedliwości Radźcy Taynego i Kawalera Dymitra Wasilewicza *Daszkowa*, że P. Ober-Prokuror Nayświętszego Synodu doniosł mu, iż po nayuniżeńszém jego przełożeniu, Nayjaśnieyszemu Cesarzowi Jego Mości podobało się, skutkiem przeniesienia Spraw Greko-Unickiego wyznania do wiedzy Ober-Prokurora Nayświętszego Synodu, w dniu 17 m zeszłego Stycznia oświadczyć Naywyższe zezwolenie na urządzenie przy niém Oddziału Spraw Duchownych Greko-Unickiego wyznania, przy tém załączył mu kopią Naywyżey zatwierdzonego tegoż dnia etatu tego Oddziału, dodając, iż summa na utrzymanie tego Oddziału odniesiona jest na rachunek Podskarbstwa Państwa. (*Ogł. przez Rząd. Sen. 10 Lutego 1837.*)

— Cesarz Jego Mość, po nayuniżeńszém przełożeniu P. Główno-Zarządzającego Drogami Komunikacyi i Publicznemi Budowlami, Naywyżey rozkazać raczył: prawo mieć dieńszczyków nadadź tylko samym Ober Oficerom Korpusu Inżynierów i Budowniczego oddziału dróg kommunikacyi, naznaczając każdemu po jednym dieńszczyku. (*Ogł. p. Rz. Sen. 16 Lutego 1837 r.*)

(*G.S.*)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Франція.

Парижъ, 25-го Февраля.

Король принималъ вчера Префекта Полиціи и давалъ потомъ частную аудіенцію Генералу *Себастіани*.

— Во вчерашнемъ засѣданіи Палаты Депутатовъ, по принятіи статей 12—17 проекта закона о Парижской національной гвардіи, на предложеніе Президента начались прѣнія а между тѣмъ принято донесеніе Г-на *Сальванди* о проектѣ закона, по коему на предъ за обыкновенныя государственныя преступленія, военные должны быть предаваемы военному суду, а гражданскіе суду присяжныхъ. Многія мѣста въ семъ донесеніи, пріобрѣли громкое одобреніе собранія. Совѣщанія о проектѣ касающемся сего закона, по всему вѣроятію начнутся въ будущій вторникъ (28-го ч.)

— Десять ораторовъ изъявили себя на сторонѣ, а 36 противу проекта закона о раздѣленіи судебныхъ мѣстъ.

— Изъ вѣрнаго источника извѣстно, что Правительство сегодня по полудни получило по телеграфу слѣдующую депешу изъ Байонны отъ 23 Февраля: „3,000 Карлистовъ изъ Валенціи и Аррагоніи съ 500 чел. конницы, подъ командою *Кабреры* вступили въ провинцію Ламанха. Мадритъ 19 го ч. находился въ большомъ смятеніи, частію по причинѣ слуховъ, что Карлисты приблизились уже къ Віана, частію по причинѣ бездѣйствія сѣверной арміи. Віанѣ имѣетъ мало войска и во всемъ терпитъ недостатокъ. Генералъ *Роанне* намѣревался отправиться къ сѣверной арміи. 22-го ч. въ Санъ-Себастіанѣ ничего еще не было постановлено касательно нападенія."

26-го Февраля.

Вчера занимался Король съ Президентомъ Совѣта и Графомъ *Монталиве*, а потомъ принималъ Генерала *Дамремона*, Барона *Вертера*, Г-на *Дюпеня* и Герцога *Шоазель*.

— Съ нѣкотораго времени опять много говорятъ о предполагаемомъ бракосочетаніи Герцога *Орлеанскаго* съ одною Германскою Принцессою, и полагаютъ, что въ такомъ случаѣ Герцогъ *Орлеанскій* переѣдетъ въ Пале-Рояль.

— Говорятъ о путешествіи Г-на *Тьера* въ Англію и Германію.

— Сегоднешній *Мониторъ* содержитъ (вчера уже сообщенную) телеграфическую депешу изъ Байонны отъ 25 Февраля въ 8 час. вечера о вступленіи Карлистовъ въ провинцію Ла Манха.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Francya.

Paryż, dnia 25-go Lutego.

Król przyjął wczora Prefekta Policyi i udzielił potém Jenerałowi *Sebastiani* audyencyą prywatną.

— Gdy na wczorayszém posiedzeniu Izby Deputowanych przyjęte jeszcze zostały artykuły 12—17 projektu do prawa względem Paryzkiey Gwardyi narodowey, na wniosek Prezydenta rozpoczęły się rozprawy, a tymczasem przyjęto doniesienie P. *Salvandy* o projekcie do prawa, podług którego na przyszłość za zwyczayne przestępstwa stanu, woyskowi mają bydź stawieni przed Sąd Woyskowy, a Cywilni przed Sąd przysięgłych. Wiele mieysc tego doniesienia zjednało powszechną pochwałę zgromadzenia. Rozprawy o projekcie do tego prawa rozpoczną się podług wszelkiego podobieństwa w następujący wtorek (d. 28).

— Dziesięciu mówców oświadczyło się już za projektem do prawa względem rozdzielenia władz Sądowych, a 36 przeciwko niemu.

— Z pewnego źrzódła dowiadujemy się, że Rząd dzisia po południu otrzymał przez telegraf następującą depeszę z Bayonny pod d. 23 Lutego: „3000 Karolistów z Walencyi i Arragonii z 500 koni pod dowództwem *Kabrery* weszli do prowincyi La Mancha. Madryt d. 19 znaydował się w wielkiém poruszeniu, częścią z przyczyny pogłoski, że Karoliści mieli się już zbliżyć aż do Viana, częścią, z powodu bezczynności woyska północnego. Viana mało ma woyska i ze wszystkiego jest ogołoconą. Jenerał *Roanne* miał zamiar udadź się do woyska północnego. D. 22 w San Sebastian nic jeszcze niepostanowiono względem uderzenia."

Dnia 26.

Wczora pracował Król z Prezydentem Rady i Hrabią *Montalivet*, a potém przyjął Jenerała *Damrémont*, Barona *Werther*, P. *Dupin* i Xięcia *Choiseul*.

— Od niejakiego czasu znowu wiele mówią o mającem nastąpić zaślubieniu Xięcia Orleańskiego z Niemiecką Xiężniczką i rozumieją, że się wtedy Xiąże *Orleans* przeniesie do Palais Royal.

— Mówią o podróży P. *Thiers* do Anglii i Niemiec.

— Dzisieyszy *Monitor* zawiera (wczora już udzieloną) depeszę telegraficzną z Bayonny pod 25 Lutego o godz. 8 wieczorem o wpadnieniu Karolistów do Prowincyi La Mancha.

27-го Февраля.

Вчера Король предсѣдательствовалъ въ Министерскомъ Совѣтѣ продолжавшемся два часа.

— *Messager* утверждалъ вчера, что Нидерландскій Посланникъ въ Парижѣ отозванъ. Но *Charte de 1830* говоритъ сегодня, что ей поручено опровергнуть это извѣстіе.

— Одинъ здѣшній юридическій журналъ содержитъ слѣдующее: „Въ Субботу, въ слѣдствіе нѣкоторыхъ показаній *Менье*, арестованъ въ Версалѣ рядовой 16 полка. Если вѣрить носящимся слухамъ, онъ будто признался, что намѣренъ былъ умертвить Короля, и чтобы найти удобнѣйшій къ тому случай, опредѣлился въ одинъ полкъ стоящій гарнизономъ въ Парижѣ.

— Говорятъ, что *Журналъ Преній* съ 1-го Марта, хочетъ увеличить свой объемъ и вскорѣ потомъ и *Gazette de France* послѣдуетъ сему примѣру. Также оба сіи журналы хотятъ уменьшить и цѣну за печатаніе въ газетѣ.

— Вчерашній нумеръ выходящаго здѣсь на Англійскомъ языкѣ журн. *Parish Sun*, на почтѣ и въ редакціи задержанъ.

— Министерскій вечерній журналъ содержитъ слѣдующую телеграфическую депешу изъ Байонны отъ 25 Февраля: „Инфантъ *Донъ-Себастіанъ* 21-го ч. съ 9 баталіонами и 1 эскадрономъ а также 4 пушками вышелъ изъ Дуранго и направилъ путь въ Ст. Себастіанъ. 12 баталіоновъ стоятъ близъ Бильбао. Генералъ *Сарсфильдъ* 23-го ч., съ 12,000 чел. стоялъ въ Пампелунѣ. За день предъ симъ 3 баталіона изъ дивизіи *Але* присоединились къ нему.

— Изъ Санъ-Себастіана пишутъ, что тамъ появился гриппъ и сильно свирѣпствуетъ въ гарнизонѣ, и такъ мало остается людей способныхъ къ дѣлу, что даже симъ стараются оправдать бездѣйствіе Генерала *Эванса*.

— *Mémorial bordelais* сообщаетъ, что 23-го ч. Генералъ *Эспартеро* подалъ въ отставку отъ должности главнаго начальника Сѣверной Арміи. Къ сему присовокупляютъ то, что Генералъ *Сеоане* наименованъ его преемникомъ. *Сарсфильдъ* не хочетъ принимать никакого участія въ предполагаемомъ Генераломъ *Эвансомъ* планѣ нападенія; онъ говоритъ, что его дивизія во всемъ терпитъ недостатокъ, и весьма трудно сохранить десциплину. По сему предполагаемое нападеніе, отъ котораго столько ожидали, должно думать, не состоится.

— Извѣстіе о казни Генерала *Гомеса* до сихъ поръ не подтвердилось; сомнѣваются даже, чтобы и приговоръ былъ опредѣленъ, ибо число свидѣтелей при допросахъ простирается до 1,000. (*A.P.S.Z.*)

Великобританія и Ирландія.

Лондонъ, 17-го Февраля.

Императорско-Россійскій Посолъ Графъ *Поццо-ди-Борго* имѣлъ третьяго дня аудіенцію у Короля, а вчера Гановерскій Министръ.

— Въ журналахъ выходящихъ въ Кантонѣ помѣщено донесеніе Поручика *Эллiота*, который на суднѣ вооруженномъ однимъ орудіемъ спереди, и нѣсколькими меньшими по бокамъ, нечаянно напалъ на небольшой разбойническій флотъ Малайскихъ пиратовъ состоящій изъ 26 лодокъ. Хотя съ другой стороны гораздо большая была сила, ибо Малайцевъ было около 1,000 человѣкъ, а Поручикъ *Эллiотъ* имѣлъ только 43, однакожъ ему удалось вѣрнымъ выстрѣломъ потопить напередъ лодку начальника, а послѣ лодку его намѣстника, съ ними и со всѣми ихъ людьми; другія 24 лодки, увидѣвъ это, всѣ обратились въ бѣгство. Губернаторъ получивъ извѣстіе объ этихъ подробностяхъ въ тужъ минуту произвелъ поручика *Эллiота* въ Капитаны и пожаловалъ ему крестъ, другихъ же находящихся при немъ офицеровъ, солдатъ и матросовъ прилично наградилъ. Правительство *Манилли* кромѣ сего предназначило сумму на содержаніе вдовъ и дѣтей убитыхъ.

— Намѣреніе отозвать Португальское вспомогательное войско изъ Испаніи, по послѣднимъ извѣстіямъ изъ Лиссабона, оставлено; этому корпусу дано повелѣніе отправиться въ окрестности Витторіи, чтобы дѣйствовать подъ предводительствомъ *Эспартеры*.

— По донесеніямъ изъ Константинополя, Американецъ, Г. *Браунъ* обѣщался подвергнуть себя опыту въ доказательство, что онъ знаетъ средство къ освобожденію отъ язвы подозрительныхъ домовъ, людей и одежды. Г. *Браунъ* ни медикъ, ни химикъ, но желаетъ только употребить противо ядія, которыя доселѣ во всѣхъ другихъ заразливыхъ болѣзняхъ были цѣлительными, но непонятнымъ образомъ на моровую язву не дѣйствовали. *Сераскиръ Галиль* Паша согласился на предложеніе Г. *Брауна*, и въ случаѣ успѣха обѣщалъ ему награду 5,000 ф. ст. (*G. C.*)

Dnia 27-go Lutego.

Wczora Król prezydował na Radzie Ministeryalney, dwie godziny trwającey.

— *Messager* utrzymywał wczora, że Poseł Niderlandzki w Paryżu odwołany. Lecz *Charte de 1830* donosi dzisia, iż została upoważnioną zaprzeczyć tey wiadomości.

— Jeden z tuteyszych dzienników prawnych zawiera, co następuje: „W Sobotę, skutkiem niektórych wyznań *Meuniego*, żołnierz 16 półku aresztowanym został w Wersalu. Jeśli można dać wiarę biegającym pogłoskom, tedy miał on wyznać, iż miał zamiar zabić Króla, i żeby zręcznieyszą ku temu znaleść sposobność, zaciągnął się do półku stojącego na załodze w Paryżu.

— Mówią, że *Journal de Debats* od 1 Marca, chce powiększyć swóy format, a nieco późniey i *Gazette de France* póydzie za tym przykładem. Również oba te dzienniki chcą zmnieyszyć cenę za drukowanie artykułów w gazecie.

— Wczorayszy numer wychodzącego tu w języku Angielskim dziennika *Parish Sun* na poczcie i w redakcyi został skonfiskowany.

— Ministeryalny dziennik wieczorny zawiera następującą depeszę telegraficzną z Bayonny pod 25 Lutego: „Infant don Sebastian d. 21 z 9 batalionami i 1 szwadronem, oraz 4 działami wyszedł z Durango i przedsięwziął drogę do St. Sebastian; 12 batalionow stoi pod Bilbao. Jenerał *Saarsfield* d. 23 z 120,000 ludzi stał w Pampelonie. Dniem przed tém, 3 bataliony dywizyi *Alaix* przyłączyły się do niego.

— Z St. Sebastian donoszą, że tam wybuchła grypa i czyni wielkie spustoszenie pomiędzy załogą, i tak mało ludzi pozostało zdatnemi do walki, że nawet usiłują przez to usprawiedliwić nie czynność Jenerała *Evans*.

— *Mémorial bordelais* donosi pod d. 23, że Jenerał *Esparterro* podał się do uwolnienia od obowiązku Wodza Naczelnego woyska północnego, dodając do tego, że Jenerał *Seoane* mianowany został jego następcą. *Saarsfield* zgoła nie chce mieć udziału w projektowanym przez Jenerała *Evans* planie uderzenia, składając się tém, że dywizya jego we wszystkiém cierpi niedostatek i bardzo jest trudno utrzymać karność. Dla tego więc zamierzone uderzenie, po którém tak wiele obiecywano należy uważać za niepodobne do uskutecznienia.

— Wiadomość o śmierci Jenerała *Gomez* dotąd się jeszcze nie potwierdziła; wątpią nawet, ażeby i wyrok był postanowiony, gdyż liczba świadków do wysłuchania dochodzi 1,000. (*A. P. S. Z.*)

Brytania Wielka i Irlandya.

Londyn, dnia 17 go Lutego.

Dnia onegdayszego miał posłuchanie u Króla Poseł Cesarsko-Rossyyski, Hrabia *Pozzo-di-Borgo*, a wczora Minister Hannowerski.

— Gazety wychodzące w Kantonie umieściły doniesienie Porucznika *Elliot*, który na łodzi, uzbrojoney jedną armatą w przegubie i kilkoma koronadami z boków, uderzył niespodzianie na rozboyniczą flotyllę malayskich korsarzy z 26 łodzi złożoną. Chociaż nadzwyczay była przemagająca siła drugiey strony, bo Malayczyków było blisko 1000 ludzi, a Porucznik *Elliot* miał tylko 43, udało mu się przecież dobrém strzelaniem zatopić naypierwiey łódź przywódzcy, a potém łódź jego zastępcy, z niemi samemi i ze wszystkiemi na łodziach znaydującemi się ludźmi, co widząc inne 24 łodzie, wszystkie w ucieczce szukały schronienia. Gdy Gubernator powziął o tych szczegółach wiadomość, posunął zaraz Porucznika *Elliot* na Kapitana i ozdobił krzyżem, innych zaś będących z nim oficerów, żołnierzy i maytków, stosownie wynagrodził. Rząd Manilly wyznaczył prócz tego fundusz na utrzymanie wdów i dzieci po poległych.

— Zamiar odwołania portugalskiego woyska posiłkowego z Hiszpanii, podług ostatnich wiadomości z Lisbony, został zaniechany; wydano korpusowi rozkaz udania się w okolice Wittoryi, dla działania pod rozkazami Espartery.

— Podług doniesień ze Stambułu, Amerykanin Pan *Brown*, ofiarował się poddać pod doświadczenie, aby dowieść, że posiada sposób uwolnienia od zarazy podeyrzanych domów, osób i ubiorów. P. *Brown* nie jest lekarzem, ani chemikiem, lecz chce tylko użyć przeciw trucizn, które przeciw innym chorobom zaraźliwym dotąd były skutecznemi, lecz niepojętym sposobem na powietrze morowe nie skutkowały. *Seraskier Halil* Basza przystał na propozycyą Pana *Brown*, i wrazie pomyślnego doświadczenia przyrzekł mu nagrodę 5000 funt. szt. (*G. C.*)

25-го Февраля.

Е. Кор. Высоч. Герцога *Кумберландскаго* ожидаютъ сюда около святой недѣли.

— Церковная Коммиссія третьяго дня опять имѣла собраніе, въ которомъ участвовали Архіепископъ *Кентербурскій*, Епископъ Лондонскій и многіе кабинетные Министры.

— Адмиралъ *Отвей*, получившій команду вмѣсто Адмирала *Флеминга*, назначеннаго къ другой должности, занялъ мѣсто при Ширнесѣ.

— По донесеніямъ *Курьера*, извѣстный своею полемикою съ Оксфордскимъ духовенствомъ, Профессоръ Богословія при Оксфордскомъ Университетѣ, получилъ вакантное Епископство Селисбурское.

— *Preston Chronicle* увѣдомляетъ, что стараются умножить Епископовъ католической церкви въ Англіи. Рѣшительно со времени Якова II, шесть Сѣверныхъ Графствъ Англіи, включая Честершире и островъ Менъ, всегда имѣли только одного Апостольскаго Викарія, отъ чего Прелатъ сей обремененъ былъ обязанностями, коихъ исполненіе невозможнымъ было для одного лица.

— Въ послѣднюю пятницу (21 Февраля) въ Эдинбургѣ, тамошнее медицинское Королевское общество, праздновало свое столѣтіе.

— Сегодня на 59 году жизни скончался извѣстный многими юридическими и законодательными сочиненіями писатель Джонъ *Диллонъ*.

— Г. *Чорчиль* за понесенныя оскорбленія, пріобрѣлъ уже предоставленными ему въ Турціи торговыми выгодами, 4,000 фун. стерлин.

— Говорятъ теперь, что недостатокъ денегъ въ Ливерпулѣ особенно чувствителенъ у содержателей табаку и шелка. Табакъ три уже мѣсяца понизился цѣною около 50 процен.

28-го Февраля.

Ихъ Велич. прибыли въ Виндзоръ. Сиръ Чарлсъ *Воганъ*, который отправляется Чрезвычайнымъ Посланникомъ въ Константинополь, имѣлъ у Е. В-ва отпускную аудіенцію.

— Графъ *Румянцовъ* прибылъ сюда изъ С. Петербурга съ особеннымъ порученіемъ, въ сопровожденіи Генерала *Дивова*, въ качествѣ Секретаря.

— Здѣсь распространился общій почти слухъ, что составляется союзъ между Вигами и Торіями противу Радикалистовъ. Это основывается особенно на обозрѣніи состоянія политическихъ партій въ журн. *Edinburgh Rewiew*.

— По новѣйшимъ извѣстіямъ изъ Константинополя, Туркоманы разбили войско Персидскаго Шаха и взяли 2,000 плѣнныхъ; полагали, что симъ случаемъ онъ принужденъ будетъ остановить свою экспедицію въ Гератъ.

— Тунисскій Бей, по случаю заразы въ Триполѣ, запретилъ всякое сношеніе съ симъ мѣстомъ.

— На многихъ мѣстахъ наблюдаемое 18-го Января сѣверное сіяніе, и здѣсь также было видимо, а по Ню-Іоркскимъ газетамъ, сіе явленіе показалось тамъ 26 Января въ чрезвычайномъ великолѣпіи.

— Вчера по полудни Темза такъ высоко поднялась, что жители нижнихъ окрестностей должны были убѣгать, и много причинено вреда.

(*A.P.S.Z.*)

Германія.

Гамбургъ, 23-го Февраля.

Частныя письма изъ Копенгагена и Альтоны представляютъ болѣзнь Е. В-ва Датскаго Короля опасною, присовокупляя къ тому, что бюллетени издаваемыя лѣкарями, потому изъявляютъ надежду выздоровленія, что самъ Король обыкновенно ихъ читаетъ, слѣдственно, онъ недолженъ знать объ угрожающей ему опасности.

Мюнхенъ, 26-го Февраля.

Здѣшній Дипломатическій Корпусъ понесъ чувствительную потерю съ кончиною Императорско-Россійскаго Посланника и Полномочнаго Министра, Князя Григорія *Гагарина*, послѣдовавшею 23-го ч. с. м. Покойный, коего привѣтливость и честность общую пріобрѣли похвалу жилъ 56 лѣтъ. Тѣло его похоронено сегодня на здѣшнемъ кладбищѣ въ притворѣ, съ тѣмъ, чтобы потомъ, какъ говорятъ перевезти въ отечество.

Франкфуртъ на М., 27-го Февраля.

По частнымъ письмамъ изъ Роттердама, въ Голландіи усердно желаютъ заключить договоры на счетъ присоединенія къ Германскому таможенному Союзу, или по крайней мѣрѣ заключить торговый договоръ съ странами сегожъ союза, на основаніи закона взаимности. (*G. C.*)

Испанія.

Мадритъ, 15-го Февраля.

Слышно, что во всей арміи предположено из-

Dnia 25.

J. K. Wys. Xiąże *Cumberland* dopiero około Wielkieynocy jest tu oczekiwany.

— Kommissya Kościelna znowu zawczora miała zgromadzenie, na którém się znaydowali Arcy-Biskup *Canterbury*, Biskup Londyński i wielu Ministrów Gabinetowych.

— Admirał *Otway*, któremu poruczono dowództwo w mieyscu Admirała *Fleming*, powołanego do innych obowiązków, zajął dzisia stanowisko blizko Scheerness.

— Podług dzien. *Courrier*, znajomy przez swą polemikę z Duchowieństwem Oxfordzkiém, Professor teologii przy Uniwersytecie w Oxfordzie, otrzymał wakujące Biskupstwo *Salisbury*.

— *Preston Chronicle* donosi, iż się starają powiększyć liczbę Biskupów Kościoła Katolickiego w Anglii. Od czasu bowiem *Jakóba II*, sześć Hrabstw Północnych Anglii, łącznie z Hrabstwem Chester i wyspą Man, miały zawsze jednego tylko Wikaryusza Apostolskiego, przez co Prałat ten tyle miał obowiązków, że wypełnienie ich dla jedney osoby było niepodobném.

— W Edinburgu w ostatni piątek (21 Lutego) tameczne Królewskie Towarzystwo Medyczne, obchodziło sto-letnią rocznicę swego założenia.

— Znajomy z wielu dzieł prawnych autor, John *Dillon*, umarł dzisia w 59 roku życia.

— P. *Churchill* przez udzielone mu w Turcyi swobody handlowe, za poniesione przezeń obelgi, zyskał już 4000 fun. szterling.

— Mówią teraz, że niedostatek pieniędzy w Liverpool, naywięcey dał się uczuć tylko u właścicieli tytuniu i jedwabiu. Tytuń bowiem od trzech miesięcy spadł w cenie blizko na 50 proc.

Dnia 28.

Królewstwo Ich Mość przybyli do Windsor. Sir Charles *Vaughan*, który jako Poseł Nadzwyczayny, wyjeżdża do Konstantynopola, miał u Króla audyencyą pożegnalną.

— Hrabia *Rumiancow* w towarzystwie Jenerała *Diwow*, jako Sekretarza, ze szczególném poleceniem z St. Petersburga tu przybyli.

— Rozbiegła się powszechna prawie pogłoska, iż między Wigami a Torysami składa się związek przeciwko Radykalistom. Zasadzają to szczególniey na obrazie stanu Stronnictw politycznych, umieszczoném w Edinburgh Rewiew.

— Podług naynowszych wiadomości z Konstantynopola, Turkomanowie mieli pobić woysko Szacha Perskiego i 2000 wziąć w niewolę; rozumiano, iż przez ten przypadek zmuszony on będzie, zaniechać swey wyprawy do Herat.

— Bey Tunetański z przyczyny zarazy w Trypolu, zakazał wszelkiego związku z tém mieyscem.

— Na wielu mieyscach widziana d. 18 Stycznia Zorza Północna, była także i tu postrzeżoną, a podług gazet New-Yorkskich, meteor ten ukazał się tam d. 26 Stycznia w nadzwyczayney piękności.

— Wczora po południu Tamiza tak wysoko wezbrała, że mieszkańcy niższych okolic musieli się wynosić i wielkie zrządzone zostały szkody. (*A.P.S.Z.*)

Niemcy.

Hamburg, d. 23 Lutego.

Listy prywatne z Kopenhagi i Altony, przedstawiają chorobę Króla J. Duńskiego jako niebezpieczną, dodając, że biuletyny, wydawane przez lekarzy, czynią dla tego nadzieję wyzdrowienia, że sam Król zwykł je czytywać, wypada więc, żeby niewiedział o grożącém mu niebezpieczeństwie.

Monachium, 24-go Lutego.

Tuteysze ciało dyplomatyczne poniosło bolesną stratę przez zgon Cesarsko-Rossyyskiego Posła i Pełnomocnego Ministra Xięcia Grzegorza *Gagaryna*, nocy wczorayszey. Nieboszczyk, którego uprzeymości i zacności wszyscy oddają zasłużone pochwały, żył lat 56. Zwłoki jego złożone dzisia zostały w katakumbie na tuteyszym cmentarzu, ażeby poźniey jak słychać, przewiezione bydź mogły do oyczyzny.

Frankfort nad Menem, dnia 27 Lutego.

Podług listów prywatnych z Rotterdamu, w Hollandyi szczerze myślą o układach względem przyłączenia się do Niemieckiego Związku Celnego, lub przynaymniey względem zawarcia umowy handlowey z krajami tegoż Związku, na zasadzie prawa wzajemności.

(*G.C.*)

Hiszpania.

Madryt, dnia 15-go Lutego.

Słychać, iż zamierzono w całém woysku mocne

слѣдовать разныя обстоятельства и совершенное преобразованіе сего войска.

— Говорили здѣсь, что *Але* намеренъ обнародовать Королевскій статутъ и поддерживать вступленіе *Донъ-Карлоса* на престолъ.

— По донесеніямъ *Eco del Commercio*, въ Мадритѣ получены письма, въ которыхъ увѣряютъ, что Карлисты вознамѣрились избѣгать встрѣчи въ массѣ, полагая удобнѣйшею частную войну разными подвижными колоннами.— Генералу *Сарсфильду*, послано въ Пампелуну 2 милліона реаловъ, а для Французскаго легіона 600,000 реаловъ.

— Изъ Гибралтара пишутъ отъ 7-го Февраля слѣдующее: „Въ Цеуцѣ произошли смятенія по поводу задержанія Епископа и нѣсколькихъ Штабъ-Офицеровъ, подозрѣваемыхъ въ перепискѣ съ Карлистами, что послужило поводомъ опять къ новымъ арестамъ.— Вчера Сардинскій бригъ, находящійся въ Портѣ Алгезираса, лишили кормила и поставили на кораблѣ стражу. Сардинскій Консулъ протестовалъ противу сего поступка и отнесся по сему дѣлу къ начальству въ Кадиксѣ.'

— Во вчерашнемъ засѣданіи Кортесовъ принята статья закона, касательно покупки лошадей для войска, съ тѣмъ, что всѣ лошади принадлежащія къ Королевской фамиліи, исключая лошадей Королевы *Исабеллы II* и вдовствующей Королевы матери, будутъ употреблены для войска.

— Говорятъ, что Министры не утвердили производства на высшіе степени пожалованныхъ Генераломъ *Эспартерою*, воинамъ, которые наиболѣе отличились при сраженіи у моста Лухена. Это будто служитъ наказаніемъ Генералу *Эспартеро* за то, что онъ не отнялъ команды у Генерала *Але*.

— *Eco del Comercio* увѣдомляетъ, что Карлистскій Генералъ *Виллареаль*, выпущенъ на свободу по повелѣнію *Донъ Карлоса*, а Инфантъ *Донъ-Себастіанъ* приготовлялся выступить съ 17 баталіонами въ Кастилію. (*G. C.*)

Турція.

Константинополь, 1-го Февраля.

Султанъ изъявилъ публично свое удовольствіе за ревность новаго великаго Адмирала, *Февзи* Паши, именно касательно усиленія Султанской морской силы и образованія по этой части войска. По представленію тогожъ великаго Адмирала, Султанъ согласился на значительное увеличеніе жалованья всѣмъ командирамъ кораблей; Адмирала *Гассанъ* Бея наименовалъ Ферикомъ т. е. дивизіоннымъ Генераломъ флота, а *Ахмета* Бея нынѣшняго Контръ-Адмирала, Вице-Адмираломъ вмѣсто *Омеръ* Бея, который будетъ получать выслуженный пенсіонъ.

— По письмамъ изъ Александріи отъ 21-го Января, тамошній городъ былъ свободенъ отъ моровой язвы, которая однако еще не прекращалась въ госпиталяхъ.

— По случаю возвышенія таможеннымъ Директоромъ *Тагиръ* Беемъ платежа съ Персидскихъ товаровъ, привезенныхъ пароходомъ *Crescent*, Персидскіе и Армянскіе купцы объявили, что если помянутый платежъ небудетъ поставленъ въ прежнемъ размѣрѣ, то они закроютъ свои лавки. *Тагиръ* Бей предвидя сколько отъ сего потерпѣла бы торговля устранилъ помянутое распоряженіе. Прибытіе новаго Персидскаго Посланника *Мирзы Джафера*, приведетъ, кажется, въ порядокъ взаимныя между обоими Государствами отношенія, хотя доставленный сюда *Ревендусъ* Бей, допрашиваемый Сераскиромъ Пашею, объявилъ, что къ сопротивленію и борьбѣ противу Султанской власти, онъ былъ побужденъ Персидскимъ Правительствомъ.

— *Сераимъ-Ефендій* увѣдомилъ изъ Александріи отъ 16-го Января, что Египетскій Вице-Король согласенъ на всѣ дѣлаемыя ему предложенія.

— Въ Байрутѣ Губернаторъ наложилъ на Французскіе товары пошлину составляющую 2 проц, противу чего протестовали всѣ Консулы, а купцы сопротивлялись до той степени, что сборъ сей пошлины во все оставленъ. *Ибрагимъ*-Паша выѣхалъ въ Каиръ.

— Со времени уменьшенія моровой язвы опять начались совѣщанія касательно торговаго трактата Порты съ Англіею. Назначенные для сего Коммиссары со стороны Лорда *Понсомби*, совѣщаются съ чиновниками Дивана, а потому кажется, что Лордъ *Понсомби* въ соревнованіи съ Г. *Уркартомъ* на счетъ заслуги при приведеніи въ исполненіе сихъ договоровъ.

— Изъ Александріи пишутъ отъ 21-го Января, что Англичане хотятъ оставить плаваніе по Евфрату и корабли свои передать Остъ-Индской Компаніи. Напротивъ Египетскій Паша издалъ повелѣніе

dochodzenie różnych okoliczności i zupełną reorganizacyą tegoż woyska.

— Mówiono tu, że Alaix ma zamiar ogłosić statut królewski i popierać wstąpienie na tron *D. Karlosa.*

— Podług *Eco del Commercio*, otrzymano w Madrycie listy z zapewnieniem, że karoliści postanowili unikać spotkania się w massie, przekładając woynę urywkową różnemi kolumnami ruchomemi.— Jenerałowi Saarsfield, posłano do Pampelony 2 mil. realów, a dla legii francuzkiey 600,000 realów.

— Z Gibraltaru donoszą pod d. 7 Lutego, co następuje: „W Ceuta powstały zamieszki z powodu aresztowania Biskupa i kilku oficerów sztabowych podeyrzanych o korrespondencyą z Karolistami, co było przyczyną nowych aresztowań.— Dnia wczorayszego odjęto kierownik brygowi sardyńskiemu, znaydującemu się w porcie Algesiras i postawiono straż na jego pokładzie. Konsul sardyński protestował przeciwko podobnemu postąpieniu i odwołał się w tey mierze do władz w Kadyxie.“

— Na wczorayszém posiedzeniu kortezów, przyjęto artykuł prawa o kupnie koni dla woyska, z zastrzeżeniem, że wszystkie konie, należące do rodziny Królewskiey, z wyłączeniem koni Królowey Izabelli II i Królowey wdowy jey matki, mają być na potrzebę woyska użyte.

— Mówią, że Ministrowie nie potwierdzili promocyy na wyższe stopnie, rozdanych przez Jenerała *Espartero*, woyskowym, którzy się w potyczce u mostu Luchena, naywięcey popisali. Ma to być ukaraniem Jenerała *Espartero* za to, że nie odebrał dowództwa Jenerałowi *Alaix*.

— *Eco del Commercio* donosi, że karolistowski Jenerał *Villareal*, został na wolność puszczony z rozkazu *D. Karlosa*, a Infant *Don Sebastian* gotował się do wyruszenia w 17 batalionów do Kastylii. (*G. C.*)

Turcya.

Konstantynopol, d. 1 Lutego.

Sułtan oświadczył publicznie zadowolenie swoje z usług nowego Wielkiego Admirała, *Fewzi*-Baszy, a mianowicie w tém, co się tycze powiększenia Sułtańskiey marynarki i wykształcenia jey ludzi. Na przedstawienie tegoż W. Admirała, zezwolił Sułtan na znaczne podwyższenie żołdu wszystkim dowódcom okrętów; mianował Admirała *Hassana* Beya Ferykiem, to jest: Jenerałem dywizyi w marynarce, a zaś *Ahmeda* Beya, dotychczasowego Kontradmirała, Vice-Admirałem, w mieysce *Omera*-Beya, przechodzącego na pensyą wysłużoną.

— Podług listów z Alexandryi daty 21 Stycznia, miasto tamteysze było już wolne od morowego powietrza, które jednakże jeszcze się w lazarecie pokazywało.

— Z powodu podwyższenia opłaty, uczynionego przez Dyrektora ceł *Tahir*-Beya, na towary perskie, przywiezione statkiem parowym *Crescent*, oświadczyli kupcy Perscy i Ormiańscy, iż jeżeli rzeczona opłata nie będzie zostawiona na dawnieyszey stopie, oni zamkną swe handle. *Tahir*-Bey, przewidując, ileby przez to handel stracił, cofnął rzeczone rozporządzenie. Przybycie nowego Posła Perskiego, *Mirzy Dżafer*, ułatwi, jak się zdaje, ułożenie wzajemnych między obudwóma państwami stosunków, chociaż dostawiony tu *Revendus* Bey, będąc badany przez Seraskiera Baszę, wyznał, że do oporu i walki przeciw władzy Sułtańskiey, był przez Rząd Perski pobudzony.

— *Sarim-Effendy* pisał z Alexandryi pod d. 16 Stycznia, donosząc, że Vice-Króla Egiptu znalazł skłonnym do czynionych mu propozycyy.

— W Bairut nałożył Gubernator na towary francuzkie cło wynoszące 2 prct., przeciwko czemu wszyscy konsulowie protestowali, a kupcy oparli się tak dalece, że pobór tegoż cła nie nastąpił wcale. *Ibrahim* Basza wyjechał do Kairu.

— Od czasu zmnieyszenia się zarazy morowey, rozpoczęły się znowu konferencye względem traktatu handlowego Porty z Anglią. Wyznaczeni do tey czynności kommissarze ze strony Lorda *Ponsonby*, naradzają się z Urzędnikami dywanu, wydać więc, że Lord *Ponsonby* ubiega się z Panem *Urquhart*, o zasługę przywiedzenia do skutku tych układów.

— Piszą z Alexandryi z d. 21 Stycznia, że Anglicy chcą zaniechać żeglugę na Eufracie i okręty swoje przekazać Wschodnio-Indyyskiey kompanii. Przeciwnie Basza Egiptu wydał rozkaz, zakupowania ró-

покупать разные купеческіе корабли, для торговли на Чермномъ морѣ. Проектъ учрежденія желѣзной дороги изъ Суэца въ Каиръ все существуетъ, и даже съ сею цѣлію привезены изъ Англіи желѣзныя полосы. (*G. C.*)

Сѣверо-Американскіе Соединенные Штаты.

Ню-Іоркъ, 3-го Февраля.

Генералъ *Сантана* и Полковникъ *Алмонтъ*, 30 Января въ Норфолькѣ вступили на корабль *Pioneer*, слѣдуя въ Вера-Круцъ.

— Президентъ *Джаксонъ* былъ очень боленъ; даже опасались, что онъ не дождетъ конца своего правленія.

— Вмѣсто Г-на *фанъ Бурена* избранъ въ Президенты Сената Г. *Кингъ*, который имѣлъ на своей сторонѣ наиболѣе баловъ т. е. 27.

— Въ Вашингтонѣ вообще полагаютъ, что Генералъ *Джаксонъ* не входилъ ни въ какіе переговоры съ Генераломъ *Сантана*. Послѣднему данъ для переѣзда корабль, для того только, чтобы оказать Мексикѣ уваженіе, ибо *Сантана* еще Президентомъ.

— Край Мичиганъ окончивъ споръ на счетъ границъ съ областію Огіо, окончательно принятъ въ союзъ Соединенныхъ Штатовъ. (*G. C.*)

Смѣсь.

Путешествія въ Арктическія страны.

(Продолженіе.)

Капитану Парри удалось пройти на Сѣверъ гораздо далѣе Герна и Меккензи; но за то послѣдній проникъ далѣе на Западъ и достигъ 140 градуса долготы. Въ то время когда Парри былъ задержанъ льдами, Адмиралтейство почло за нужное снова обозрѣть страны, пройденныя Герномъ и Меккензи; донесеніе перваго въ особенности представляло мало ученыхъ результатовъ и требовало вѣрнѣйшаго разсмотрѣнія. Изслѣдованіе это было поручено Капитану Франклину. Онъ подтвердилъ показанія Герна, ошибка котораго состояла только въ томъ, что онъ полагалъ себя гораздо далѣе на Сѣверѣ. Главное же его заключеніе о существованіи моря въ той сторонѣ было оправдано и берега довольно вѣрно обозначены на его картѣ. Капитанъ Франклинъ, употребляя то сани, то лодку изъ древесной коры, посѣтилъ самыя отдаленныя мѣста, описанныя Меккензи. Достигнувъ моря, онъ раздѣлилъ сопровождавшихъ его людей на два отряда: Доктору Ричардсону поручилъ слѣдовать вдоль восточнаго берега до мыса Турнагена (Tournagain), самъ же пустился по направленію къ Западу и все болѣе и болѣе приближаясь къ Азіи достигъ 152° долготы. Капитанъ Беккъ сопровождалъ его въ этомъ путешествіи.

Странствованіе ихъ представляло гораздо болѣе трудовъ и опасностей, чѣмъ всякая морская экспедиція. Капитанъ Франклинъ и отважные его спутники едва не погибли отъ голода. Они принуждены были питаться рыбьимъ жиромъ, мхомъ и дикими травами; чтобы имѣть понятіе до какой степени чрезвычайная стужа этой страны возбуждаетъ голодъ, надобно знать, что обыкновенный обѣдъ Эскимоса, при изобиліи съѣстныхъ припасовъ, состоитъ по крайней мѣрѣ изъ четырнадцати фунтовъ рыбы.— Въ 1823 году, послѣ трехъ-лѣтняго отсутствія, экспедиція возвратилась въ Англію.

Углубляясь въ Ланкастерскій проливъ, Парри замѣтилъ съ правой стороны огромный проходъ, названный въ послѣдствіи каналомъ Принца Регента; онъ полагалъ, что каналъ этотъ имѣетъ сообщеніе съ Гудсоновымъ проливомъ, находящимся къ Югу отъ Баффинова моря. Такое предположеніе послужило поводомъ къ новой экспедиціи, которой назначено было отправиться подъ его же начальствомъ. Корабли Гекла и Фурія вошли въ Гудсоновъ проливъ съ тѣмъ, чтобы проникнуть оттуда въ каналъ Принца Регента; но сильныя теченія и огромныя ледяныя массы воспрепятствовали этому предпріятію. Капитанъ Лейонъ, командовавшій однимъ изъ двухъ кораблей, бывшихъ подъ начальствомъ Парри, тщетно старался войти въ небольшой проливъ, названный еще въ 1742 году прежними мореходцами Недоступнымъ (Repulse). Всѣ усилія Парри также остались безъ успѣха; но онъ удостовѣрился однакожъ, что между Гудсоновымъ и Баффиновымъ проливами дѣйствительно существуетъ сообщеніе. Эта экспедиція, продолжавшаяся въ 1821—22 и 23 годахъ, была одна изъ самыхъ трудныхъ.

Англійское Адмиралтейство, по возвращеніи Капитана Парри, составило новой планъ двойной экспедиціи. Одной изъ нихъ, подъ его же начальствомъ, назначено было пройти Ланкастерскій проливъ, обозрѣть каналъ Принца Регента и потомъ держать къ Западу, въ направленіи къ Азіи. Другая экспе-

żnych kupieckich okrętów, dla prowadzenia niemi handlu na Czerwoném morzu. Projekt założenia kolei żelaźney z Suez do Cairu, ciągle się utrzymuje, a nawet w tym celu przybyły z Anglii szyny żelaza. (*G. C.*)

Stany Zjednoczone Ameryki północney.

Nowy-York, 3 Lutego.

Jenerał *Santana* i Półkownik *Almonte*, wsiedli dnia 30 Stycznia w Norfolk na pokład okrętu *Pioneer*, udając się do Vera-Cruz.

— Prezydent *Jackson* był bardzo słaby; obawiano się nawet, że nie doczeka końca swego urzędowania.

— W mieysce Pana *van Buren*, wybrano na Prezesa Senatu Pana *King*, który miał naywięcey kresek za sobą, to jest: 27.

— W Washingtonie jest powszechném mniemaniem, że Jenerał *Jackson* nie wdawał się w żadne układy z Jenerałem *Santana*. Że temu ostatniemu dano wojenny okręt do przeprawy, nie pochodzi z innych pobudek, jak tylko dla okazania Mexykowi szacunku, ponieważ Santana jest jeszcze Prezydentem.

— Kray Michigan, po załatwieniu sporu o granice z krajem Ohio, został już ostatecznie przyjęty do unii Stanów Zjednoczonych. (*G. C.*)

Rozmaitości.

Podróże do krajów Bieguna Północnego.

(*Ciąg dalszy.*)

Kapitanowi Parry, udało się zayść na północ nierównie daley od Herna i Mackenzie; ale natomiast ten ostatni zagłębił się daley na zachód i doszedł do 140 gradusów długości. W czasie, kiedy Parry został zatrzymany górami lodu, admiralicya uznała rzeczą potrzebną, znowu obeyrzeć okolice, przez Herna i Mackenzie przebyte; udzielone przez pierwszego wiadomości, mało w szczególności zawierały uczonych wypadków, potrzebowały zatém ścisłego rozpatrzenia. Te poszukiwania zlecone zostały Kapitanowi Franklinowi. Stwierdził on opisy Herna, którego omyłka w tém tylko była, że się sądził bydź nie równie daley na północy, niż w istocie było. Główny zaś jego wniosek o znaydowaniu się morza w tém mieyscu został stwierdzony i brzegi dość dokładnie oznaczone były na jego karcie. Kapitan Franklin, używając raz sań, to znowu łodzi z łubu, odwiedził naydalsze mieysca, przez Mackenzie opisane. Dopłynąwszy morza, rozdzielił towarzyszących mu ludzi na dwa oddziały: Doktorowi Richardsonowi polecił płynąć wzdłuż wschodniego brzegu do przylądku Tournagain, sam zaś puścił się w kierunku ku zachodowi i coraz bardziey zbliżając się do Azyi, doszedł do 152° długości. Kapitan Back towarzyszył mu w tey podróży.

Ta ich podróż miała daleko więcey trudów i niebezpieczeństw, a niżeli wszelka morska wyprawa. Kapitan Franklin i odważni jego spółtowarzysze, omało nie poginęli z głodu. Zmuszeni byli używać na pokarm rybią tłustość, mech i dzikie trawy; ażeby mieć wyobrażenie, do jakiego stopnia nadzwyczayne zimno tych krain staje się przyczyną głodu, trzeba wiedzieć, że zwyczayny obiad Eskima, przy obfitości pokarmu, składa się naymniey z czternastu funtów ryby. W roku 1823, po trzyletniey nieobecności, wyprawa ta powróciła do Anglii.

Zagłębiając się do ciaśniny Lankasterskiey, Parry dostrzegł z prawey strony wielkie przeyście, nazwane późniey kanałem Xięcia Regenta; mniemał on, iż ten kanał ma kommunikacyą z ciaśniną Hudsońską znaydującą się w stronie południowey odnogi Baffińskiey. Domysł ten stał się pobudką do nowey wyprawy, która otrzymała rozkaz udania się pod jego dowództwem. Okręty Hekla i Fury weszły na ciaśninę Hudsońską w zamiarze, iżby ztamtąd dostać się do kanału Xięcia Regenta; ale mocne prądy i ogromne massy lodu stawały na przeszkodzie do tego przedsięwzięcia. Kapitan Leyon, dowodzący jednym z dwóch okrętów, będących pod dowództwem Parrego, napróżno usiłował weyść na małą ciaśninę, nazwaną jeszcze w roku 1742 przez uprzednich żeglarzy Niedostępną (Repulse). Wszystkie usiłowania Parrego pozostały także bez skutku; przekonał się jednak że między ciaśninami Hudsońską a Baffińską rzeczywiście znayduje się kommunikacya. Wyprawa ta, trwająca od roku 1821— 22 i 23, była jedną z naytrudnieyszych.

Angielska admiralicya, za powrótem Kapitana Parry, ułożyła nowy plan podwóyney wyprawy. Jedney z nich pod jegoż dowództwem naznaczono było przeyść ciaśninę Lankasterską, przejechać kanał Xięcia Regenta i potém trzymać się zachodu, w kierunku do Azyi. Wyprawa druga, pod dowództwem Poru-

диція, подъ командою Лейтенанта Бичея (Beechey) должна была достигнуть Америки со стороны Азіи и идти въ Баффиново море, т. е. плыть отъ запада къ востоку. — Счастіе, до того времени столь явно благопріятствовавшее Капитану Парри, на этотъ разъ жестоко его обмануло. Одинъ изъ его кораблей Фурія (Fury) сталъ на мель близь мыса Гарри (Garry). Экипажъ принужденъ былъ покинуть это судно и экспедиція воротилась безъ всякаго успѣха. Между тѣмъ Лейтенантъ Бичей не испытавъ никакого бѣдствія, прошелъ чрезъ Беринговъ проливъ, зимовалъ въ бухтѣ, названной по имени Лейтенанта Коцебу и въ 1826 году благополучно достигъ Ледянаго мыса; откуда онъ воротился на зиму въ прежній заливъ, а въ 1827 году прибылъ къ мысу Барро, лежащему подъ 158 градусомъ долготы. Ему оставалось не болѣе 65 миль до того мѣста, къ которому приставалъ Капитанъ Франклинъ, и это обстоятельство еще болѣе утвердило его въ мысли о существованіи сѣверо-западнаго прохода. Море было открыто во всѣхъ направленіяхъ, за исключеніемъ только не многихъ пространствъ, по величинѣ своей весьма незначительныхъ.

Въ 1829 году Капитанъ Россъ, находившійся долгое время въ бездѣйствіи, снова явился на поприщѣ морскихъ открытій. Изъ пространствъ, еще неизслѣдованныхъ путешественниками, важнѣйшее заключалось между Турнагенскимъ мысомъ и каналомъ Принца Регента. Широта этого пространства равняется 16 градусамъ, или 150 почтовымъ милямъ. Оно почти недоступно, и прежніе мореходцы, обозрѣвая во всѣхъ направленіяхъ проливъ Геклы и Фуріи, и крейсируя около мыса, справедливо названнаго Недоступнымъ (Repulse), напрасно старались проникнуть во внутренность полярныхъ земель. Капитанъ Россъ, желая возстановить свою славу, значительно поколебавшуюся послѣ ошибочнаго заключенія его о горахъ Крокерскихъ, рѣшился отправиться туда для новыхъ изслѣдованій. Одинъ изъ друзей его, Г. Феликсъ Бутъ (Booth), принялъ на себя издержки экспедиціи, простиравшіяся до 450,000 фр, и Капитанъ Россъ вскорѣ предпринялъ новое путешествіе въ Арктическія земли на кораблѣ Victory, снабженномъ парусами и паровою машиною. Онъ вошелъ въ каналъ Принца Регента и благополучно достигъ того мѣста, гдѣ Парри принужденъ былъ оставить Фурію. Это судно претерпѣло между тѣмъ совершенное крушеніе; но съѣстные припасы, порохъ и снасти, выгруженные Капитаномъ Парри на берегъ, сохранились какъ нельзя лучше. Бѣлые медвѣди, подходившіе къ магазину, устроенному на скорую руку людьми Капитана, почти не сдѣлали никакого вреда и не могли слышать запаху мяса, уложеннаго въ жестяные ящики. Сухой бульонъ, лимоны, сахаръ, какао, вино, мука— всѣ эти припасы оказались неповрежденными и составляли для новой экспедиціи Росса самую неожиданную и счастливую находку. Капитанъ Россъ, при содѣйствіи племянника своего Джемса Росса (James Ross), обозрѣлъ во всѣхъ направленіяхъ западные берега канала Принца Регента, проѣхалъ въ саняхъ пространную землю, названную имъ въ честь своего друга Boothia Félix и на противуположномъ ея концѣ снова открылъ море; къ несчастію однакожъ земля эта простиралась чрезвычайно далеко на югъ, и казалось, заслоняла собою отыскиваемый проходъ въ направленіи отъ Востока къ Западу. Въ 1832 году, послѣ многихъ безполезныхъ усилій проникнуть далѣе, и отыскать магнитный полюсъ, т. е. точку, гдѣ магнитная стрѣлка стремится къ вертикальному положенію и не подлежитъ уже болѣе вліянію земнаго магнетизма, — Капитанъ Россъ рѣшился отправиться въ обратный путь; но въ кораблѣ его, и безъ того уже довольно непрочномъ, оказалось столь сильное поврежденіе, что онъ принужденъ былъ сѣсть въ шлюпку и пуститься на произволъ судьбы. Ему не удалось пройти канала Принца Регента, но и въ случаѣ успѣха, чтобы могъ онъ сдѣлать съ слабымъ своимъ судномъ посреди огромныхъ ледяныхъ массъ, носившихся передъ его глазами? Благоразуміе требовало воротиться и онъ провелъ еще одну зиму въ томъ мѣстѣ, гдѣ найдены были запасы, оставленные Капитаномъ Парри. Въ 1833 году онъ благополучно вышелъ въ открытое море и къ неописанной радости, встрѣтилъ корабль отправлявшійся для китовой ловли. Корабль этотъ назывался Изабеллою и былъ тотъ самый, на которомъ онъ совершилъ первое свое путешествіе.

Въ 1832 году не имѣли болѣе никакихъ извѣстій о Капитанѣ Россѣ и почитали его погибшимъ. Вскорѣ вознамѣрились отправить по слѣдамъ его новую экспедицію; Правительство назначило на это отъ себя 2,000 фунт. стерл.; 1,000 фун. было собрано по подпискѣ; а Гудсонская компанія обязалась доста-

cznika Beechey, otrzymała rozkaz dóyścia do Ameryki ze strony Azyi i płynienia na morze Baffińskie, to jest; iżby płynęła z zachodu na wschód.—Szczęście, dotąd tak widocznie sprzyjające Kapitanowi Parry, teraz go wielce zawiodło. Jeden z jego okrętów, Fury, osiadł na mieliznie blizko przylądka Garry. Osada zmuszona była opuścić ten okręt, a wyprawa powróciła bez żadnego skutku. Tym czasem Porucznik Beechey, nie doznawszy żadnego nieszczęścia, przeszedł przez ciaśninę Berringowską, zimował w zatoce, nazwaney imieniem Porucznika Kotzebue, a w roku 1826 szczęśliwie doszedł do przylądku Lodowatego; zkąd powrócił na zimę do pierwszey zatoki; w roku zaś 1827 zawinął do przylądku Barro, leżącego pod 158 stopniem długości. Był on nie więcey, jak 65 mil od mieysca, do którego przybijał Kapitan Franklin; ta więc okoliczność bardziey go jeszcze upewniła w domyśle o znaydowaniu się północo-zachodniego przeyścia. Morze było otwarte we wszystkich kierunkach, wyłączając tylko kilka przestrzeni, dla wielkości swoich nic nieznaczących.

W roku 1829 Kapitan Ross, przez długi czas zostający w nieczynności, znowu się ukazał w zawodzie morskich odkryć. Z przestrzeni, niezwiedzonych jeszcze przez podróżujących, ważnieysza była między przylądkiem Turnageńskim, a kanałem Xięcia Regenta: szerokość tey przestrzeni równa się 16 gradus. czyli 150 milom pocztowym. Przestrzeń ta prawie jest niedostępną, i dawnieysi żeglarze, przejeżdżając we wszystkich kierunkach ciaśninę Hekli i Fury, oraz krążąc około przylądku, słusznie nazwanego Niedostępnym (Repulse), na próżno usiłowali dóyśdź do krajów polarnych. Kapitan Ross, chcąc naprawić swą sławę, która nie mało ucierpiała po mylnym jego wniosku o górach Crokerskich, postanowił udać się tam dla nowych odkryć. Jeden z jego przyjacioł, P. Felix Booth, przyjął na siebie koszt wyprawy, wynoszący do 450,000 fr., jakoż wkrótce przedsięwziął nową podróż do krajow bieguna północnego na okręcie Victory, opatrzonym w żagle i parową machinę. Wszedł on na kanał Xięcia Regenta i szczęśliwie dostał się do mieysca, gdzie Parry zmuszony był opuścić okręt Fury, który w tym czasie doznał zupełnego rozbicia się; ale zapasy żywności, proch i inne sprzęty okrętowe, przez Kapitana Parry na brzeg wyładowane, zachowały się dotąd w stanie jak naylepszym. Białe niedźwiedzie, zbliżające się do magazynu, wybudowanego na prędce przez ludzi Kapitana, prawie nie poczyniły żadney szkody, i nie mogły zwąchać mięsa, w blaszanych naczyniach upakowanego. Suchy bulon, cytryny, cukier, kakaó, wino, mąka— wszystkie te zapasy okazały się nieuszkodzonemi, i stanowiły dla nowey wyprawy Kapitana Ross niespodziane i naypożądańsze odkrycie. Kapitan Ross, przy pomocy swego synowca James Ross, objechał we wszystkich kierunkach zachodnie brzegi kanału Xięcia Regenta, przejechał w saniach obszerny kray, nazwany przezeń na cześć swojego przyjaciela Boothia Felix i na przeciwległym jego końcu znowu odkrył morze; na nieszczęście kray ten rozciągał się nadzwyczaynie daleko ku południowi, przez co zdawał się sobą zasłaniać szukane przeyście w kierunku wschodnim ku zachodowi. W roku 1832, po wielu bezskutecznych usiłowaniach w celu zagłębienia się daley i wynalezienia bieguna magnetycznego, to jest: punktu, w którym igła magnesowa dąży do położenia pionowego i nie ulega już więcey wpływowi magnetyzmu ziemskiego,— Kapitan Ross postanowił udać się na powrót; ale jego okręt, i bez tego dość już nadwerężony, okazał się tak mocno uszkodzonym, iż został zmuszonym wsiąść do szalupy i spuścić się na wolę przeznaczenia. Nie udało mu się przeyść kanału Xięcia Regenta, ale w razie nawet pomyślnym, cóżby mógł uczynić ze słabym swym statkiem, pośród ogromnych brył lodu, przed jego oczyma unoszących się? Roztropność kazała mu powrócić, i tak przepędził jeszcze jednę zimę na tém mieyscu, gdzie znaleziony był zapas żywności, przez Kapitana Parry zostawiony. W roku 1833 wypłynął on szczęśliwie na otwarte morze i, w niepodobney do opisania radości, spotkał okręt, udający się na połów wielorybów. Okręt ten nazywał się Izabella i był ten sam, na którym ten żeglarz odbył pierwszą swą podróż.

W roku 1832 nie miano żadnych wiadomości o Kapitanie Ross i uważano go za zginionego. Wkrótce zamierzono śladem jego wysłać nową wyprawę. Rząd na ten cel naznaczył ze swey strony 2,000 fun. ster; 1,000 fun. zebrano przez subskrypcyą; a kompania Hudsońska zobowiązała się dostarczyć wszystkich potrzebnych

вить всѣ нужные припасы и сверхъ того предложила нѣсколько шлюпокъ. Начальство надъ экспедиціею поручено было Капитану Бекку (Back). Онъ долженъ былъ стараться проникнуть до Монтреаля (въ Нижней Канадѣ), проѣхать Невольничье озеро и потомъ, слѣдуя по теченію рѣки Theew-le Choh-Dezeth до самаго моря, пройти вдоль прибрежныхъ странъ, разставить по всему пути знаки и наконецъ проѣхать въ шлюпкѣ до мыса Гарри, гдѣ корабль Фурія претерпѣлъ крушеніе и гдѣ не безъ основанія полагали найти Капитана Росса. Но между тѣмъ, пока Беккъ производитъ свои поиски, Капитанъ Россъ успѣлъ избѣжать всѣхъ опасностей и, какъ сказано выше, благополучно выбрался изъ Леданаго моря. Такимъ образомъ главная цѣль многотрудной экспедиціи Капитана Бекка не была достигнута; но путешествіе его было чрезвычайно полезно по многимъ другимъ отношеніямъ. Географія обязана, между прочимъ, Капитану Бекку вѣрною картою большой рѣки, сохранившей имя этого отважнаго мореходца, и нѣкоторыми новыми изслѣдованіями касательно вида и положенія морей, наполняющихъ арктическія страны.— 10-го Августа Капитанъ Беккъ и его спутники умирали отъ холода; три человѣка отправились для отысканія дровъ, выбрасываемыхъ иногда моремъ на обнаженные берега этой безпредѣльной пустыни; остальная часть экипажа по случаю праздника присутствовала при божественной службѣ;— вдругъ волнами прибило къ землѣ огромное дерево, которое, по видимому, очень не долго находилось въ морѣ и имѣло большое сходство съ дикою сосною, растущею въ окрестностяхъ рѣки Меккензи. Это обстоятельство привело Капитана Бекка къ заключенію, что море простирается безпрерывно отъ устьевъ Меккензи до самой рѣки Theew-le Choh-Dezeth и что слѣдовательно земля, получившая названіе Boothia Felix, не пересѣкаетъ сообщенія между востокомъ и западомъ, какъ предполагалъ Капитанъ Россъ.

Если заключеніе Капитана Бекка основательно, то рѣшеніе вопроса о существованіи сѣверо-западнаго прохода зависитъ единственно отъ точнаго изслѣдованія; находится ли устье большой рѣки, названной его именемъ, въ непосредственномъ сообщеніи съ каналомъ Принца Регента, который, по всему вѣроятію, долженъ имѣть связь съ Баффиновымъ моремъ или съ каналомъ Геклы и Фуріи; послѣдній же соединяется, какъ извѣстно, съ Гудсоновымъ проливомъ. 18 прошлаго Іюня Капитанъ Беккъ отправился на кораблѣ la Terreur для окончательнаго изслѣдованія этого вопроса. Онъ войдетъ въ Гудсоновъ проливъ, постарается проникнуть, смотря по состоянію льдовъ, въ заливъ Недоступный (Repulse) или Wager и оттуда пошлетъ нѣсколько экспедицій для обозрѣнія земель, лежащихъ къ востоку и западу отъ большой рѣки.

Но окончательное открытіе сѣверо-западнаго прохода, доказавъ справедливость теоріи новѣйшихъ мореходцевъ, вѣроятно, не принесетъ никакой существенной пользы торговлѣ между Европою и Азіею, и доколѣ не установится свободное плаваніе чрезъ Панамскій и Суэзскій перешейки, купеческіе корабли, безъ всякаго сомнѣнія, будутъ предпочитать путь, ведущій около мысовъ Горна и Доброй Надежды. Ближайшее изслѣдованіе сѣверо-западныхъ морей окажетъ нѣкоторую пользу однимъ китоловамъ, которые, по причинѣ стремленія большихъ китовъ на сѣверъ, должны все далѣе и далѣе подаваться впередъ въ этомъ направленіи. При всемъ томъ эти путешествія въ арктическія страны представляютъ уже и теперь много ученыхъ результатовъ, тѣмъ болѣе любопытныхъ и драгоцѣнныхъ, что нѣкоторыя астрономическія наблюденія только тамъ могутъ быть производимы съ успѣхомъ. Такъ на примѣръ, въ высшихъ широтахъ гораздо удобнѣе наблюдать сѣверныя сіянія и замѣчать дѣйствіе ихъ на земной магнитизмъ, чѣмъ во всякомъ другомъ мѣстѣ. Ни гдѣ то же нельзя лучше разсматривать процессъ замерзанія какъ въ странѣ, гдѣ ртуть постоянно находится въ твердомъ видѣ. Превращеніе газовъ и разныхъ упругихъ жидкостей въ пары, а равно и законы, на которыхъ основаны дѣйствія свѣта и звука только тамъ могутъ быть изслѣдованы съ надлежащею точностію. Вообще климатъ этихъ странъ представляетъ большія удобства для такихъ опытовъ и ученыхъ наблюденій, которыхъ у насъ почти вовсе нельзя производить. Замѣчено, между прочимъ, что въ зимнее время воздухъ въ арктическихъ странахъ находится иногда въ неподвижномъ состояніи, чего рѣшительно не бываетъ въ другихъ климатахъ, гдѣ отъ дѣйствія солнца, въ разныхъ слояхъ атмосферы, заключающихъ въ себѣ неодинаковую степень теплоты, происходитъ безпрерывное движеніе воздуха.

(*Окончаніе впредь.*)

zapasów i oprócz tego ofiarowała kilka szalup. Dowództwo wyprawy zlecone było Kapitanowi Back. Obowiązany on był zagłębić się do Montréal (w Niższey Kanadzie), przejechać jezioro Niewolnicze, a potém płynąć nurtem rzeki Theew-le Choh Dezeth do samego morza, przeyść wzdłuż nadbrzeżnych krajow, porozsławiać po całey drodze znaki i nakoniec przejechać w szalupie do przylądku Garry, gdzie się okręt Fury rozbił i gdzie nie bez zasady spodziewali się znaleźć Kapitana Ross. Lecz tym czasem, gdy jeszcze Back zaymuje się swemi poszukiwaniami, Kapitan Ross potrafił uniknąć wszystkich niebezpieczeństw, i, jak wyżey powiedzieliśmy, szczęśliwie wypłynął z morza Lodowatego. Tym sposobem główny cel nader trudney wyprawy Kapitana Back nie był osiągniętym; lecz podróż jego z wielu innych względów była nader pożyteczną. Jeografia między innemi winna jest Kapitanowi Back dokładną kartę wielkiey rzeki, noszącey imie tego śmiałego żeglarza, i niektóre nowe odkrycia co do kształtu i położenia morz, napełniających kraje arktyczne. 10 Sierpnia Kapitan Back i jego spółtowarzysze umierali od zimna; trzey ludzie udali się dla wynalezienia drew, wyrzucanych niekiedy przez fale morskie na brzegi tey bez granic pustyni; pozostała część osady z okoliczności święta znaydowała się na mszy świętey;— wtém bałwany morza przygnały do brzegu ogromne drzewo, które, jak się zdaje, bardzo niedługo zostawało w morzu i było bardzo podobne do dzikiey sosny, rosnącey w okolicach Mackenzie. Zdarzenie to stało się powodem do wniosku Kapitana Back, że morze rozciąga się bez przerwy od uyścia Mackenzie do samey rzeki Theew-le-Choh-Dezeth i że przez to samo ziemia nazwana Boothia Felix nie przecina kommunikacyi między wschodem a zachodem, jak Kapitan Ross mniemał.

Jeżeli wniosek Kapitana Back jest prawdziwy, tedy rozwiązanie zapytania o znaydowaniu się północo-zachodniego przeyścia, zależy jedynie od dokładnego wyśledzenia: czy znayduje się uyście wielkiey rzeki, jego nazwisko noszącey, w bezpośredniey kommunikacyi z kanałem Xięcia Regenta, który, jak się ze wszystkiego okazuje, musi mieć związek z odnogą Baffińską albo z kanałem Hekli i Fury; ostatni zaś, jak wiadomo, łączy się z ciaśniną Hudsońską. Dnia 18 zeszłego Czerwca Kapitan Back wyjechał na okręcie *la Terreur* w celu ostatecznego rozwiązania tego zapytania. Ma on wpłynąć do ciaśniny Hudsońskiey, będzie usiłował zagłębić się, uważając podług stanu lodów do zatoki Niedostępney (Repulse) albo Wager, a ztamtąd wyszle kilka wypraw dla zwiedzenia krajów, w stronie wschodniey wielkiey rzeki leżących.

Ale odkrycie północo-zachodniego przeyścia, przekonawszy o sprawiedliwości teoryi nowszych żeglarzy, nie przyniesie zapewna żadney istotney korzyści handlowi między Europą a Azyą, i dopóki nie ustanowi się wolna żegluga przez międzymorza Panamskie i Suez kupieckie okręty, bez naymnieyszey wątpliwości będą przekładały drogę, wiodącą około przylądkow Horn i i Dobrey Nadziei. Bliższe zbadanie północo-zachodnich morz okaże pewną korzyść samym tylko przemyślnikom łowiącym wieloryby na północy, którzy z przyczyny dążenia wielkich wielorybów na północ muszą coraz daley posuwać się na przód w tym kierunku. Obok tego podróże te do krajów bieguna północnego stawią już i teraz wiele uczonych wypadkow, tém ciekawszych i szacownieyszych, że niektóre astronomiczne obserwacye mogą się tylko tam czynić z powodzeniem. Tak naprzykład, w wyższych szerokościach daleko lepiey jest obserwować zorzę północną i dostrzegać jey działania na magnetyzm ziemi, aniżeli w jakiém inném mieyscu. Nigdzie też nie można lepiey uważać processu zamarzania, jak w kraju, gdzie żywe srebro stale się znayduje w stanie twardym. Zamiana gazow i rozmaitych sprężystych płynow w parę, jako też i prawa, na których się opierają działania światła i głosu tam tylko mogą bydź doświadczane z należytą dokładnością. W powszechności klimat tych krajów przedstawia wielkie dogodności do czynienia podobnych doświadczeń i uczonych postrzeżeń, których u nas prawie zupełnie czynić niepodobna. Między innemi dostrzeżono, iż w czasie zimowym powietrze w okolicach bieguna północnego znayduje się niekiedy w stanie nieruchomym, czego zgoła niebywa w innych klimatach, gdzie działanie słońca w różnych warstach atmosfery, zawierających w sobie niejednostayny stopień ciepła, sprawuje nieustanny ruch powietrza.

(*Dokończenie nastąpi.*)

ВИЛЬНА. Типограф. А. Марциновскаго. Печатать дозволяется. Марта 5 д. 1837 г.—Цензоръ Стат. Совѣт. и Кав. *Левъ Боровскій.*